

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

Veu de la Plana

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

ORIENTACIONS VALENCIANES

Dedicat a la Joventut

(Continuació)

Seguiren als nobilíssims esforços del notari Ros y de sos companys a darreríes del segle 18 y primera mitat del 19 un eixargall de coloquieros y d' escriptors chocarreros y chavacans que plagáren lo nostre lèxic de castellanismes, y la dicció de frases de tant baix nivell moral, que ja la bledana y polida llengua d' Ausias March y Jaume Roig semblava trist instrument de la mes grossera incultura d' un poble ignorant y deprimít. Interrompé aquest calvari de malastrugues adversitats Tomás Villarroya, qui per l' any 1841 publicá tendres y armonioses poesíes en la llengua materna, qu' ell se proposave, com sos antecessors, dignificar.

Seguiren a d' aquestes tentatives del may prou plorat Teodor Llorente, organísant juntament ab la erudit bibliotecari mallorquí Marian Aguiló los jochs florals de 1859, y en 1876 lo sisé centenar de la mort del rey Jaume 1.º Tots aquest esforços si be aconseguiren calfar algo la atmósfera, no eren prou intensos pera fer incorporar a la vida y donar moviment vigorós y social al que se creía cadavre de la nostra llengua y literatura. Calía qu' aqueixos moviments no fóssen periodichs y epileptichs; que tinguessen una base sòlida, ampla e impulsora, un orgue social qu' abarca y estrenyera en un suprem esforç a totes les inteligencies y y voluntats disperses que coincidint en aquestes salvadores idees, y se necessitava també un home ab una voluntat de ferro que sentira y s' aprestara a la realísació d' aquesta obra benemérita y valenciana.

Aquest home per fi vingué encarnat en la nobilíssima persona de Constantí Llombart, modest fill del poble. Convençut y vident apostul, d' ell se deu dir ab tota justícia qu' estigué a la altaria de ia seua patriótica y gloriosa missió. Son entusiasme ardent, sa energia, sa constança remembraven a Sant Vicent Ferrer, a Francés de Vinatea y als homens de mes esforçat vigor y tempre de la raça valenciana. Ell, ab sa poderosa voluntat, convertida en pesada maça d' acer, trencá lo gèl d' una societat completament adormida y oblidada de sa historia, de sa llengua y de sa missió étnica. Y en la patriótica societat Rat-Pennat qu' ell creá en 1879 començaren a eixir escriptors, poetes, historiadors y amadors de la nostra Terra y de les nostres glories, tant rebént y ab tant grand número que sembláven un escarotat abeller eixint del baso, cuánt li tallen la bresca. No sería possible en un sol article, sense donarli inusitada extensió y sense encorrer en omissións, rendre conter de tots los noms dels fills de la Morta-Viva que surgiren d' aquell gloriós moviment. Caldria sols afermar que, des llavors y per virtut del mateix, lo nostre renaiximent literari ha sigut plenament consagrat; que l' espiritual estol dels nostres novells poetes y escriptors de tota classe no sols ha anat conseguint netejar de barbarismes la nostra parla y crear un llenguage cada día mes polit y cult, sinó qu' ha despertat l' entusiasme per les nostres glories; ha engrandit l' amor a la Nostra Terra, y ha preparat les conciencies y els cors a la concepció y reivindicació de la Patria Valenciana dins de l' Estat Espanyol.

La massa prematura mort de Llombart, 13 anys després de son

obra capdal, fon una ben malastruga contrarietat pera les nostres idees. Lo Rat-Penat ha continuat defenent los nostres ideals; pero d' una manera feble; no ab aquella febril virilitat de son fundador. A la llengua valenciana no se li rendix tot lo cult y homenage qu' es mereix en aquella casa páiral; moltes, moltíssimes vegades hi es reemplaçada per sa madastra la castellana. Los jochs florals coixejen; están massa saturats de castellanisme y d' element oficial; y en lloch de constituir ells un himne en llaor de la Patria Valenciana, sont una frévola y aparatosa exhibició de trages y de forasteres costums, que de tot ténen manco de renaiximent de literatura valenciana, y d' exaltació de les sanes y belles costums casolanes. Pero no importa; lo nostre poble no ha mort; lo sentiment de Patria Valenciana existix encara. Ben palesamen ho demostrá a principis del passat segle en la guerra de l' Independencia secundant lo crit del palleter, sense esperar socors ni direcció del Centre; així com en lo moviment Cantonal, que prescindí per complet y en absolut de les disposicións de Madrid. Pero aquests moviments qu' en les grans crisis han demostrat qu' en la conciencia del nostre poble no s' ha extinguit lo sentiment d' autonomia, ténen mes d' atavichs que de concients, com responen a un ressort impulsor desconegut. Es necessari puix fonamentar y ben orientar aquest sentiment pera girarlo en instrument conscient de les nostres aspiracións; fent conèixer al nostre poble sos propís elements de vida, sos interessos economichs, les fulles de sa gloriosa historia y los ideals de grandea y prosperitat que deu perseguir. Ahui ja no es ilegal trevallar per la renai-

xensa de la llengua vernàcula, ni per la despertá de l' ànima del nostre poble que aspire a la implantació de la autonomia político-administrativa dins de l' Estat Espanyol.

La autonomia político-administrativa mes o menys perfectament definida, figure ja en lo programa d' alguns partits espanyols, y acabarà per ser una aspiració de tots ells; com ho es en totes les nacions; perque no es problema espanyol sinó mundial; perque totes elles comprenen que l' autonomia de les regions lluny d' afluixar y afeblir les lligasses de la nacionalitat, les vigorisa y estreny. Així veyem l' eixemple d' Anglaterra qu' en després de tant d' anys de titubeig se decidix a otorgar als fenians lo «self government», que no es atra cosa que l' autonomia político-administrativa. Pero ab lo fi que la nostra regió estiga propiament predisposta a fer un bon us y traure bon profit d' aqueix nou règimen, que s' imposa, es necessari, cal qu' el poble hi siga convenientment preparat. Convé qu' el poble estiga saturat de cultura valenciana; que conega la nostra llengua, la nostra historia, que ame la gloria dels nostres artistes, qu' aprecie la superioritat e importancia inmensa de la nostra agricultura, de les nostres artístiques industries, y qu' aplique totes les seues activitats, tot lo seu voler y engin a llur perfeccionament; per ço que sobreixint del nivell dels demés pobles de la Nació Espanyola, com sobreixqué en altres temps, renaixca en son ànima estamordida lo justificat orgull de dirse tots temps Valencia. Y aquest' obra patriòtica y benemèrita es l' obra que la viril y estudiosa joventut valenciana nos oferix realisar en lo sou semanari qu' acaba d' eixir a llum ab lo títol de *Patria Nova*. Saludemvos tots los valencians, de bon grat y ab ardent entusiasme; perque vosaltres que sou jóvens constituïu una bella esperança d' obtenció de la delerada Nacionalitat Valenciana. Pero ab lo desig de qu' aquestes idees puguen ser admeses per tots los valencians, sigam permés expresar un pensament. Los valencians, com los demés espanyols, estem inscrits en los diversos partits polítichs de la Nació.

Pera la realisació dels nostres ideals valencianistes crech que serie un gros èrro pretendre que prescindirem o canviarem los nostres ideals polítichs, perque ni els llegitimistes han d' admetre solucions republicanes, ni los republicans solucions d' aquélls. Ma opinió es que los partits polítichs no abdicarán de ses propies idees y es necessari fer algo practich; y en lloch d' esperar qu' ells vájen a buscar los nostres ideals, que siguen aquests ideals los que s' encarréguen de saturar a d' aquells. La síntesis y clau de totes les nostres aspiracions es la autonomia de la nostra regió, y la idea autonómica pot encaixar be dins del crèdo de tots los partits polítichs, així com lo centralisme haurá de ser l' enemich de tots ells, y de tots ells excluit. Entench per consequencia que los diaris o periodichs orgues de la premsa, que defenguen l' autonomia político-administrativa de la nostra regió, poden perteneixer a cualsevullga que sia comunió política, o be pòden declarar-se neutrals en política, dedicantse espriua y exclusivament al ideal valencianista respectant les idees político-religioses de tots los valencians. Y com la llengua ha de ser l' instrument principal pera alcançar les nostres aspiracions, es necessari anyadir a les aspiracions consignades en lo semanari *Patria Nova* entre altres la de fer una gramática de la llengua valenciana, tenint en conte no solsament l' estat del llenguatge en los pobles ahon no es estat corromput per lo continu us del castellá, sinó que també les obres literaries capdals dels nostres classichs. Així mateix s' haurá de posar ma a la confecció d' un nou diccionari que prenent per base los ya existents, s' aumente ab multitud de paraules encara vives y d' us corrent en pobles no invadits pel castellanisme, y ab les paraules y frases dels nostres classichs. Aquestes dos aspiracions ab les de pensionar per les diputacions respectives jóvens de clar engin, qu' anaren a l' extranger a estudiar filologia, y obrir classes de llengua valenciana en l' Universitat de Valencia y en los Instituts d' Alacant y Castelló serien les disposicions encaminades a consolidar de-

finitivament lo renaiximent de la nostra llengua. Si la joventut estudiosa que s' acarona a l' entorn de *Patria Nova* te alé y entusiasme pera portar avant aquest patriotich programa, la Patria Valenciana, los centenars de patricis que ilustren la nostra historia y tots los bons valencians benehirán'sa patriòtica obra.

GAETÀ HUGUET.

Sez mes que l' home aborrixque y desprecie la seua llengua, aquesta es trova tant dintre del seu sez que podrá conseguir que sos llavis no la pronuncien, mes no conseguirá que no pense la seua ànima en la nativa llengua.

Angel Guimerá.

¿Som homens, o som dones?

¡YO QUE SE LO QUE SOM!

En mig del grand embolich armat per les teories modernes d' organització social, valentse per mig d' unes arreglaa l' Estat fent cadascú per sa banda lo que li done la gana (teoria individualista) altres vegaes delegant en l' Estat tots los drets del home (teoria socialista), no poch, practicant l' honorós eixemple de tirarse 'l cornalet al coll arreplegant lo que cau y donant a tots la raó (teoria del règimen que me....) lo cert, lo evident, lo característich, lo piramidal, es qu' entre crits y alvalots donats per los quefes de les oposicions, y entre promeses y engatussamentes hipócrites de governants pallassos es cuestió de tiraro tot a pegar boltes redones, farts ya com estem de mentires d' hasta la coroneta. Y en cabant de tant de trantoll, de maldecaps y de suors per part del pòble pà trobar la delerá regeneració ham alribat a la flayrosa consecuencia de que 'l corp civich estiga representat en totes les comarques per l' excelentíssim, vintísim y panchísim absolutisme,

disfraqat baix la *garbosissima* fatxa de comités... no ja directius, sino 's impossitius y amenaçatius pera que 's vote la subirana voluntat de *su mastegat* lo cacich forma molt laica y molt lliberal al estil del dia pà fer les coses, aixina siguen practicaes en varies ocasions, passant (no calie diro) per cualsevol embelemahor partidari gubernamental que se sol aprofitar del enredo vigent pera mastegar los tarróns del pressupost pera ell o pera altres que li son simpátichs, encomençant moltes voltes a esser home aljudat pèls vots d' eixe mosquer de burros de reata que a les ordres del amo diuen: *dame pan y llámame «listo»*, de l' ensopiment dels soldats de fila militants en les extremes esquerra y dreta que a la veu de mando del quefe... *alcen lo sabre dos ditets* (segóns els recomane una original disciplina práctica qu' els ensenyen los caps) y més que tot tenint les simpaties d' eixes abelletes de mel que per ahí n' hi ha empleas y cuan les votacions apleguen permaneixen fidels y quietetes dins lo baso, catxerola o gabia en que les fique 'l candidat a qui dihuen encasillat y més que rés se torne encasillaor.

Regionalistes: ¿Qué vos pareix de l' organització actual de les fors ces civiques, enverinat llur esperit per semejjant postema?

Ficats dins lo cercle de tant amortallahora opinió com domine a la societat, cás de demanarmos lo vot un negre li deviem dir: *Bé*.

Y si vingués un vert: *Bé*.

Y a un blanch: *Bé*.

Y a un roig: *Bé*.

Y a un socialiste: *Bé*.

Y a un anarquiste: *Bé*.

Y a un torero: *Bé*.

Y aixina, indiferentots a tot lo del mond, al primer y al darrer que mos exposare llur opinió, li deviem de respondre: *Bé, y bé, bé, bé, be, béeeee....*

La sort que tenim los regionalistes es que 'n coneiximent may mos farán es-ser borregos de ningú, y sí partidaris de que la veritat sure per tots els llochs que 's necessite pegar un bon retejò de falsetats y sonsacaüres.

Regionalistes: La prova de germanor que havem de donar, l' espectacle de més magnífich civisme que arremate en tot lo poll, en tóta la cisca, en la mala brossa 'n general que aufegue la frondositat del arbre payral, es consfituirmos cadascú 'n un almugáver y sense contemplacions de cap mena, anant al sá y al plá, caigue qui caigue, mamprendre per nòstre conter una campanya de propaganda que endintranse d' hasta l' espinás plé de cansalá que hui 'n dia ensagine apopléticament a nostres paisans que més fama tenen de sensats, mos conduixque a tots los ciutadans al lloch de prosperitat y grandea a que tenim dret per nostre progrés, treball, cultura y riquesa solanenca.

Aixina, eixint ben complits de nostra comissió demostrarem que no som giquets de mamella, ni dones (a lo que ara no aribem, per que a lo manco alçariem mes el gallet que no lo poquet que 'n l' actualitat estiren les cordes vocals). Per fi, no cal dir que si mos gitem a dormir en la foscor de la nit del indiferentisme, amaneixeeem entorbes de cap que mos donará 'l sol *que más caliente*. Y amichs, pera viure en lo mond no cal tindre tanta mélsa, que homens som que 'n tots los periodos historichs no hem necessitat que un atre mos lligara 'ls calçotets.

ALMUGAVER.

Lluís Catalán "El Morilo"

Ya la censura per fi
Mos deixa en tranquilitat
Ja podem escriure hui
Ab tota imparcialitat.

Celebrem la novetat
Apurant un got de ví
D' el qu' es tan acreditat
En l' extranger y assi.

Que ven Lluís Catalán
Eixe ví de rechnpet-te
Y que a tots agrada tan
Que li han posat **Champagnette**.

Mes com no tenim un clan
Que ya es tindre mala estrella
Rauda com una centella
Aviemos si ll plau
Lo regal d' una botella.

A 1,40 botella. ¿Y a nosaltros cuánt...?

EL CUENTO DE LA SEMANA

La mort del capitá

Khórasan Zem Zem

A l' ombra d' una figuera, baix els mormulls de sons pampols y gochant de la fresca penumbra que reina, s' encontre una velleta de rugosa cara y de cap nevat per els anys, rodejá de tres monyicots de vivaraja cara y ullets escrutadors.

—Cóntemos un cuento, *güela*, exclamá el mes menut.

—¿De qué voleu que vos el conte?

—De moros, de moros, diuent els tres a la vegá.

—*Bueno, está bé. Pos sinyor...*

Khórasan Zem Zem, el valent capitá dels gloriosos eijercits del gran sultá, el aguerrit vencedor en mil combats, cansat de la lluita etèrna contra les hòstes occidentals del *cadí* Brachi-Forte, pera posar gloriós remat a sa triunfal carrera, decidí fer una llarga excursió pera vore les parts del mond, que desconeixia.

Hossana, la incomparable circasiana, la hermosísima jove de broncejá pell per lo sòl del desert, la d' els ulls bullents per comprimts desigs, la favorita de Zem Zem, la sumisa esclava, l' acompanyava en sa perigrinació.

El gran Zem Zem, viajá d' una manera digna de éll, visitant les principals capitals del mond. Corregué l' Arabia, visitá la Meca y Damasco, estigué en Siria fins internarse en Europa, visitant Italia, el país de l' art, en Fransa la ciutat-llum, ¡Espanya! la de les trágiques lligendes, y al aplegar a la tèrra cuna d' els artistes, de les flors y tarongers, no pugué menys el gran Zem Zem, que mostrarse admirat veent tan hermosa vega y exclamar al vore l' horiçont que se li presentava com immens *chal* blau, rallat d' amaranto y grana: ¡Salve Valencia! yo te salute.

Zem Zem y la hermosa Hossana, s' instalaren en un santuós hotel d' una capital valenciana. Agradava Zem Zem, de nòstre incomparable clima, li entusiasma l' hòrta, el carácter simpátich y rialler del valenciá, y la rádiat belleça y desinvolta coqueteria de nòstres dones.

En canvi, no participava Hossana de l'alegria del seu amo y senyor. Sentia un odi grand pera d'aquelles dones que feen a Khorasan blanch de ses mirades, y la feria en l'ánima la sempre asomá sonrisa als llabis de Zem Zem, pera correspondre a ses escrutadores mirades.

Y la pau que fins entonces havia reinat en la oriental parella, se truncá en rencorosos cels, en implacable set de vengança, en exaltat odi per part de la qu' es cregué ultrajá, Hossana.

...y una nit de tempèsta, en la qu' els arbres a impuls del huracá se tronchaven com a colp de l' astral en un reduit cuarto de suntuós hotel, tenfa lloch una tragedia horrible.

Mentres Zem Zem, dormia confiat, Hossana, la incomparable circasiana, en un rato de locura, arrastrá per l' egoïste y absorvent amor que per éll sentia, clavá en lo pit de son amant, la relluente fulla d' un afillat punyal.

Y així acabá sa vida el valent capitá, vencedor en mil combats, Khorasan Zem Zem.

¡Y es que fills meus—exclamá l' agüela—l' amor, sempre porta engarsaes en son cor les aliacrans dels cels, unichs culpables d' els mes abominables crimens passionals!

Els chiquets, com ensimismats del relát, guardaren absolut silenci y en els dits de la velleta torná a menearse juguetona, la fina agulla de fer calça.

El sòl, sens fòrça ya, lluitava per donar sons darreres pincellades de vell ór sobre la tèrra...

Els pardalets canturrejant plegaries d' amor, buscaven els nius, mentres de la propenca sequiola, alplegava l'hermós rumoreig del aigua, com sublim himne a Natura, com inspirá cantarela de Pau, Vida y Poesía...

F. FALOMIR.

16-8-16.



|| Vèrsos de Patria ||

LEMA:

—Y foren tan fòrtes les tormentes en lo mar llatí, que la «barqueta» ahon s' enlairava la «Senyera valenciana» no s' en v' anar al fons per un miracle de Déu; i, per qu' els valents mariners que quedarent, vóra les platjes de llevant, nadánt, nadánt, desafiant lo perill, pogueren pujar «a bordo» i la portaren a tèrra.

LOS NÁUFRECHS

(REMEMBRANÇES D' UN MARINER)

Fa molt temps que la barca, p' els avis conquerida als marròchs, navegaba per un tormentós mar, sens timó; i, tripulada per gent esporuguida, estigué a punt de rompres, a punt de naufragar.

La brúixola qu' estava, de guía, en la barqueta, una nit de gran plutja, de fòrta tempestat, ¡es va pèdre 'n l' arena!... ¿Hon estarás, pobreta, tu que, tans anys, als pares lo Nòrt has senyalat?...

Un jorn, en que bromien, batanejant verdenques les ones i aquells hòmens anaven a perir, del mes fons de les aigües pauroses, salobrenques, còm una nebulosa de pèrles, va surtir;

i aparegué una vèrge d' image sobirana, de pits blanchs còm les bresques avans de tenir mèl, de veu més dolça i rítmica qu' el raig d' una fontana, tapá 'b mantell d' estrèles, blau còm un tròç de cèl;

i encaramá 'n la próa, com brava marinera, ab la rialla 'ls llavis digué: «¡remem!... ¡remem!... sens temor a la mórt!... que Valencia 'ns espera; i avants d' eixir l' aubada, 'l pòrt arribarem».

Els que, a la «veu de mando,» com uns valents bregarenjunts a la «Capitana» qu' els governá 'n la mar contra Neptún i Júpiter, en la popa 'nlairaren l' escut y la Senyera que Atenes va brodar.

Famolénchs, perseguíen l' històrica barqueta ab ses boques obèrtes lo «tiburó» i «delfi»...; pero, al rompre l' aubada, la mar já 'stava queta i 'l sòl brillá 'n l' atmòsfera baix «l' arc de San Martí».

En lo jardí d' Hespèrides, les Muses, isolades, estaven ja mig mòrtes sobre ses arpes d' òr; i, al veurer qu' es salvaren «Los Náufrechs», enjoyades ab roses, esclataren de goig en un gran plòr.

Les deeses apolines en lo pòrt esperaren a Vènus l' heroína que als náufrechs va salvar, i, en ses arpes melòdiques, al uníson, tocaren harmonies bellíssimes quant van desembarcar.

Y les crudèls cogoixes d' aquells tristosos dies; i les corals angunies que pasaren llavors, huí son, dintre el pentágrama del còr, les melodies transcriptes p' els pòetes en fins pétals de flòrs.

¡LO TRIBUT PÓSTUM!

Les Fades i 'ls Trovaires, qu' en la nau s' embarcaren,
ses argentines citres polsaren ab fervor,
i en sos apléchs, de música, Himnes Triunfals cantaren,
en lo «Paláu de Glòries,» a «Patria, Fé i Amor,»...

La barca navegaba, per nòstra mar llatina,
portánt sempr' en la popa l' escut d' esta regió;
per remes «les quatre barres» mogué la ma divina
d' Ausias March el apòstol brau y abnegat patró.

¡Plòra, ma llira, plòra sobre la tomba freda,
sagrari de les cèndres del «Mestre 'n Gay Saber»...!
¡Vullc regar son sepulcre, qu' altre consòl no 'm queda,
per qu' ab llarmes reviuèn la murra i 'l llorer...!

Si 'l timoner «Patriarca» resucitar poguera,
a l' ennoblida lluita tornara ab ver tesó,
i del perill trauria la barca i la Senyera,
dirigint sa ma de mestre l' abandonat timó.

Que mariners no 'n falten per-a «fer barca plena»
i anar seguint la ruta d' els Joanes, Jacomart,
de Corella i Ribalta, d' Isabel de Villena,
de Ribera, Llorente, Gasúll, Giner, Lombart

¡LA CRIDA!

Quan la passió, ¡malahida!..., com l' huracá bromia
fent a tròços la vèla, l' històric «Rat-Pennat»
del pàl de la barqueta 'sparverat fugia
salvantse, per miracle, sobre un «cantó»... apegát.

Que sens govèrn la barca, sens timó, àncora, vèla,
arpòns, salabre, eixèrcies, fent aigua i mig trencá,
es gavina sens ales, bagéll que no fá 'stela,
es lo cós d' una mórta que sura abandoná.

Adorem, com a un ídol, la «Patria Valenciana»
de poncelles vestida; donemli, tots, un bés
en s' agarena boca quan dórmi com sultana
sobre catifes árabes teixides p' el Progrés.

Estimem a la mare, defenem la pubilla,
«la barca de l' Història» bresól de sons amors;
que més orgúll, la mare, tindrà 'l veure a sa filla
anant per lo riu Turia 'l mar dels trovadors.

Si 'l hóm, ¡ingrat!..., no 'stima la honra de sa mare
i desprècia l' herència d' honor que li deixá,
es com l' asèrp danyívola que desconeix al pare,
es fill bórta de la «tèrra», eixe... no 's valenciá.

¡Soch mariner sens barca!.. ¡Soch trovador sens llira!
Regina de la Festa: lo meu còr es condól
perque no pót cantarte i t' hermosura 'tmira
i fá poruc, «La Crida» «tocánt lo caragól».

ENRICH RIBÉS SANGÜESA.

PERA «VEU DE LA PLANA»

Els baluards de l' idioma

En tot pòble, la història del própi idioma es la història de sa grandèça. Llixcáu les històries de tots els pòbles que vullgáu, y voréu com la suma exaltació de llurs idiomes correspongueren a d' aquelles èpoques de major capdalositat y vida, de major civisme y cultura; com sa degradació o sa decadència máxima correspón igualment a d' aquells temps en que els própis idiomes se relaixen, o s' abandonen casi per complet en els camps de l' art y de la ciència, substituint-se—contra Natura,—per altres llengües estranyes.

Els pòbles, y ab molta més de raó si son com el nòstre,—aon ademés de totes les desgracies concurrir la de sa incultura,—no vólen compendre may la fòrça vital que pèrden, incontrastable, natural y científicament, al abandonar el us intensiu del própi idioma. No se 'n adonen may que 'n ell radica tota la dinàmica espiritual de una raça, no vólen compendre may, per sa ignorancia, que abdicar d' ell es pèdre l' ànima... I aixina es creuen tots els enredros dels patrioters y pseudo-internacionalistes—inculs, grollers y miserables,—que viuen de la nòstra vida, com les negres bandades de còrps viuen de la carn mórta.

Ja en nòstre ordre interior, ham de observar que a la decadència actual del nòstre idioma, va paralel-la la degradant decadència que vivim. No hi ha idioma própi viu y fort, y no hi ha rés. Lo mateix occurix en els demés ordres étichs de la vida. No hi ha cap en la casa, no hi ha familia; no hi han families, no hi han pòbles; no hi han pòbles, no hi ha Estat o nació, o per lo manco, si la hi ha, es que viu una vida parasitaria y accidental, en greu perill de vindrese 'n al fons. Esta es la reali-

tat ibérica, y els nacionalistes els únics que la comprenem. Els demés, inconscientment, llaborem per nostra perdició y nostra ruína. Per tant, en l'ordre polítich, qui no es hui nacionaliste no debia viure, pera no entrebancar l'acció dels adaptats.

May com ara s'ha pogut dir que no pensa bé qui no pensa con nosaltres. Y no ya en la Ibèria, sino en lo món, si ha de existir la era de pau y de progrés que se desitja, no será més que quant el nacionalisme s'hatja imposat y purifique a tots els demés en el foch dels nostres ideals.

Y la Natureça diu que aixina ha de ser. Y aixina ho ordena per sa força natural evolutiva.

Per tant, si pera esta evolució la raó primera es l'eixercici del pròpi idioma, els valencians debem quant avans recuperar els baluards del nostre.

Els baluards dels idiomes son els nens y les dónes, els que han d'engendrar les societats futures, els pares y les mares del demà.

Fem que nostres fills y nostres dónes el parlen, y bastirém el més ferm edifici del pervindre.

Chiquets: feu-ho aixina, per l'honor de la raça que 'ns donà la vida...

Dónes: parleu-lo també; per la santa maternitat, raó de tota vida; per el amor més sant que posí en una de vosaltres...

M. FERRANDIS AGULLÓ.

Valencia-Agost-1916.

Guardem el nostre llenguatge. Parlem-lo sempre que 's deu y es pot parlar, y no 'l fem malbé a gratcient per semblar mes pulits o mes sabis, com alguns presumits de les ciutats y alguns mestres de fora, o com algun desnaturalizat.

PRECHS Y PEDRAES

De higiene

Senyors Governador, Alcalde y President de la Junta de Sanitat:

En lo número 15 d' este semanari, 8 juliol 1916, ab tota cortesia demanavem a les Vostres Senyoríes remediaren la deficiencia, que pot donar motiu a lamentables calamitats, del alcantarillat en general, y en particular el perill de les boqueres de desaigüe obertes en los carrers de Castelló netjaes de tart en tart, no evitantse que 'l sediment quede allí y que despediça la materia insoportable olor. Es cuestió esta que no dediem tornar a tocar, porque 'n tots els pòbles cults estes deficiencias, si se noten, es prou una vegá. No estaria de mes que, donat la calor que fá, les Vostres senyoríes posaren remey a este mal.

Y tant mes no estarán de sobra estes precaucions y totes les demés que se prenguen, sabèn les noticies que venen de Valencia y l'avis que alguns diaris de la localitat han donat estos dies darrers. Per lo tant invitem a les Vostres senyoríes que prenguen tota classe de precaucions pera evitar preses y corregudes y el disgust general.

El minúscul «Clamor» del dilluns enrere, soslayant la cuestió primordial del fracás de la Central eléctrica del municipi, posat de manifest en «La Provincia» y secundá per nosaltres, se 'n ix per la tangent, diguent que si no se mos contesta per un altre condúcte, com espere, se vorá en la necessitat de fero per son conter.

Esta es la bendita hora, que la cacaretjá contestació segurament, es trova en camí, o s'ha perdut per algún racó... fosch.

La cuestió es, que lo dit, perma-

neix al descubert, sens que 'ls que tenen extricta obligació, aclarixquen l'assunte, y allumenen nostra obcecació, ya que no poden allumenar altra cosa...

¡Ah! tenim que senyalarli a «El Clamor», que qui ha trencat lo foch no som nosaltres, sino «La Provincia», y en més claretat...

Fem aquesta observació, per si els ha pasat *desapercibit*, lo crit d'alerta del estimat colega.

Que conste que nosaltres, havem giulat darrere d'aquest. ¿Estem?

Un home sols deu parlar ab impecable seguritat y purza la llengua del seu pais.

Eça de Queiroz.

El gran Homer no escrigué en llati porque era grec; aixi mateix Virgili no escrigué en grec porque era llati.

Cervantes.

ADMINISTRACIÓ

CORRÉU

G. S.—Valencia.—Rebut el seu treball. Se publicarà el número vinent tal com vosté disija. Mercés.

M. F. Á.—Valencia.—Agrahidissims. Com vorá se publica. Esperem no siga l'ultim.

F. A. V.—Idem.—Per careixer d'interés en la actualitat, sentim no poderlo publicar.

V. T. M.—Artana.—Rebut original. Seguirá lo mes pronte posible.

J. A. P. G.—Valencia.—Vosté no deu estar bó del cap, amich.

Cuidao que desconsolarlo un llibre d'Ansias March y ferli **plorar llágrimes roins**.

¡Vosté está arruixat per complet! Nos calfe la pepitoria fent versos; puix son cervell, está propens a metamorfosejarse en un renóch.

Castellón: Imp. J. Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ

BARCELONA

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNÍFICH VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

Llibrería Religiosa-Escolar

DE

FRANCESCH S. SOLER

Nou y modern establiment. Material de debuiç y es-
critori Llibres de texto pera escoles y demés objectes ab
la matjor economia posible.

5, Colón, 5

Droguería

LA ARAGONESA

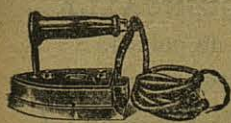
= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del país y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotogràfichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA



Lampistería

DE



PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors eléctrichs

Lámpares de Filament metálich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ

Eduard Viciano

Confecció de manteletes d' estiu de tots
els preus. Gran surtit en adorns pera les
mateixes, en túl y pasamanería.

Esta casa adapta sons patrons al estil de
cada poble.

Preus especials pera la reventa.

Caballers y Colón.

VACANT

Panyería y Sastrería

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en géneros pera caballer
ressibits pera la present temporá.

Confecció esmerá y preus economichs

Colón, 11.—Castelló

Diu **BUSUTIL**

que tots els elegants compren en sa casa. ¿Sabéu per qué?
perque **BUSUTIL** es el que ven mes ba-
rato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus
compradors estiguen contents encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confitería y Pastissería

DE

Vicènt Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56

LA PRIMITIVA

Droguería y Comestibles

Gran surtit en Drogues, Perfumería, Broches y Pintu-
res metáliches pera fondos de barcos, de la acreditá mar-
ca OVELING.

Complet surtid en tot lo ram de Ultramarins.

Cafés tostats diariament.

Vicent Calatayud

Canalejas, 11.—GRAU DE CASTELLÓ

VACANT

TOS... TOS... TOS..

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de específichs. En Castelló
FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

BAR INGLES

Establiment reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine.

Cerveces y eixarops del país y estrangers.

Domingo Montesinos

González Chermá, 42

Casa de SANCHO GERMANS

(SUCESSORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry

36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Inmens surtit en calçats de lujo.

20, Ensenyanza 20

"LAS CUATRO ESQUINAS"

Droguería de

JOSEPH ROYO

Perfumería, Drogues, Articles fotografichs.



Automóviles Castellonesos d' Alquiler || Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóviles de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos, Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—CASTELLÓ



BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Cerveces del país y estrangeres. Depositari exclusiu del SIDRAL TELXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Máquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló



Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé

COLÓN, 64

CASTELLO



BASAR DE FERRETERÍA Y QUINCALLA
Especialitat en objectes pera regals y de peixca.
Lo millor surtit en palmitos pera la present época.

Emili Martí.--Colón, 27